

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 626 22252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos
Vyriausybės kanceliarijai

2023-

Nr. D8(E)-

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Aplinkos ministerija teikia tvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl steigiamo Germanto regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) rengimo pradžios ir planavimo tikslų“ projektą (toliau – Projektas).

Įsteigti Germanto regioninį parką pasiūlė vietos gyventojų atstovai, šiai iniciatyvai pritarė Telšių rajono savivaldybės taryba. Ji 2022 m. spalio 27 d. priėmė sprendimą Nr. T1-379 „Dėl Germanto regioninio parko steigimo“ ir kreipėsi į Valstybinę saugomų teritorijų tarnybą (toliau – Tarnyba) su pasiūlymu steigti ir pradėti Germanto regioninio parko steigimo procedūras.

Europos Komisijos komunikate „2030 m. ES biologinės įvairovės strategija“ numatyta, kad iki 2030 m. ES turėtų būti saugoma bent 30 proc. sausumos ir 30 proc. jūrų ploto.

Aštuonioliktoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje numatyta, kad 2024 m. sėkmės rodikliu bus laikoma, jei Lietuvos saugomų teritorijų plotas pasieks 20 proc. šalies teritorijos. Šiuo metu jis siekia 18,38 proc. šalies teritorijos. Įsteigus Germanto regioninį parką būtų prisidėta prie Vyriausybės tikslų įgyvendinimo.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 30 straipsnio 2 dalies nuostatomis, prieš pradedant rengti planavimo schemą, Vyriausybė turi priimti sprendimą dėl saugomų teritorijų specialiojo teritorijų planavimo dokumento rengimo pradžios ir planavimo tikslų.

Projekto tikslas – įgyvendinant Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 2 punkto, 23 straipsnio 1 dalies, 28 straipsnio 2 dalies 4 punkto ir Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos¹ nuostatas, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano² ir į šį valstybės lygmens teritorijų planavimo dokumentą įtraukto

¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 (nustatyta plėsti saugomų teritorijų tinklą, didinti jų plotą)

² Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789 („80. Detalizuotuose kraštovaizdžio sprendiniuose rekomenduoja rekreacinio tipo parkų kūrimą. Rekomenduojama iki 2025 metų parengti šalies rekreacinių parkų ir (ar)

Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano¹ sprendinius, pradėti rengti planuojamo steigti Germanto regioninio parko (toliau – GRP) planavimo schemą (ribų ir tvarkymo planus), nustatyti steigiamo regioninio parko planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planų) planavimo tikslus.

GRP steigiamas siekiant išsaugoti etaloninį Žemaičių aukštumos šiaur rytinių atšlaičių santykinai natūralaus miškingo moreninio-fluvioglacialinio kraštovaizdžio kompleksą, biologinę įvairovę, kultūros paveldo objektus ir aktyvinti jo rekreacinių ir turistinių išteklių, esančių regioninio centro – Telšių miesto – artimoje aplinkoje, naudojimą, kompleksiskai plėtoti Germanto apylinkes, sukurti žmonėms lankyti reikiamą infrastruktūrą, kartu išsaugoti gamtos vertybes.

GRP planavimo schemas tikslai: nustatyti GRP ir jo funkcinių zonų ribas; įvertinus poreikius ir galimybes nustatyti GRP buferinės apsaugos zonos ribas, numatyti priemones, šioje zonoje mažinančias neigiamą ūkinės veiklos poveikį GRP ir išsaugančias šios teritorijos regimąją aplinką; nustatyti GRP kraštovaizdžio tvarkymo zonas, konkrečias apsaugos ir tvarkymo priemones jose, gamtos ir kultūros vertybių apsaugos ir tvarkymo kryptis ir priemones; nustatyti priemones, užtikrinančias palankią Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių (3160 Natūralūs distrofiniai ežerai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6410 Melvenynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 7230 Šarmingos žemapelkės; 7110 Aktyvios aukštapelkės, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės, 9010 Vakarų taiga, 91D0 Pelkiniai miškai, 9050 Žolių turtingi eglynai, 9080 Pelkėti lapuočių miškai) ir saugomų rūšių (augalai: dėmėtoji gegūnė, lankstusis plukenis, lieknasis švyls, miškinis eraičinas, paprastoji tuklė, patvankinis pataisiukas, pievinis plauretis, plačialapė gegūnė, pūkuotoji apuokė, raktažolė pelenėlė, retažiedė miglė, siauralapė gegūnė, šakotoji ratainytė, širdinė dviguonė, vingrioji rikardija, vyriškoji gegužraibė, žvilgančioji riestunytė; grybai: dėmėtasis baravykas, juodasis piengrybis, kislusis piengrybis, kvapnioji kempė, piengrybis jautakis, plačioji platužė, rausvoji pintainė; gyvūnai: baltasis gandra, baltasis kiškis, dvijuostė nendriadusė, keturdantė suktenė, lūšis, machaonas, plačiažnyplis vėžys, šarvuotoji skėtė, šermuonėlis, Šneiderio kirmvabalis, ūdra) būklę; nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir veiklos plėtojimo paveldosaugos reikalavimus, kraštovaizdžio formavimo, rekreacinės infrastruktūros kūrimo ir kitas tvarkymo priemones, reikalingas tinkamai GRP apsaugai ir darniai teritorijų plėtrai užtikrinti.

Tarnybos užsakymu dar 2008 m. buvo parengta galimybių studija dėl GRP steigimo su trimis plėtos variantais. GRP steigimas taip pat numatytas 2008 m. Telšių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniuose. Preliminarios GRP ribos galėtų orientuotis į Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane nurodytą arealą, jungiantį esamus Germanto

rekreacinių regioninių parkų studiją ar atskiriems regionams (rajonams) skirtas rekreacinio tipo parkų studijas, programas ar kitus strateginius dokumentus, <...> Germanto–Vilkaičių (Telšių–Plungės r. sav.); Šiuose darbuose taip pat turi būti įvertinta galimybė dabartines intensyviai rekreacijai naudojamas saugomas teritorijas ar jų dalis nukreipti prioritetine rekreacijos plėtos kryptimi.“).

¹ Patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703 (rekomenduoja Germanto–Vilkaičių (Telšių–Plungės r. sav.) rekreacinio tipo parko kūrimą).

kraštovaizdžio, Buožėnų ir Vilkaičių geomorfologinius draustinius. Į GRP teritoriją taip pat patektų dalis itin vertingų gamtinių teritorijų, Europos Bendrijos (toliau – EB) svarbos buveinių, vertingų miškų, kurie yra už minėtų draustinių ribų. Įsteigus regioninį parką, jos taptų naujos saugomos teritorijos dalimi. Į siūlomą GRP teritoriją patenka Gelžio ežeras – Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ buveinių apsaugai svarbi teritorija (toliau – BAST), kurioje nustatyta saugoma buveinė 3140 Ežerai su menturdumblių bendrijomis (šios teritorijos plotas – 22,9 ha) – ir BAST Kantaučių apylinkės. Su Germanto regioninio kraštovaizdžio draustiniu ribojasi teritorija, kurioje nustatytos šios saugomos EB svarbos miškų buveinės: 9010 Vakarų taiga, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91D0 Pelkiniai miškai, pievų buveinės: 6410 Melvenynai. Su Abokų botaniniu-zoologiniu draustiniu ribojasi šios EB svarbos pievų buveinės: 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6450 Aliuvinės pievos, šios EB svarbos miškų buveinės: 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91D0 Pelkėti miškai, 91EO Aliuviniai miškai. Į teritoriją patenka nemaža dalis valstybinių miškų. GRP plotas juose būtų iki 10,5 tūkst. hektaro. Tikslus plotas ir konkrečios ribos paaiškėtų planavimo metu.

Parko steigimo idėja pristatyta Savivaldybės tarybos kolegijos posėdyje, nariai pritarė, kad būtų pradėtos parko steigimo procedūros, gyventojai supažindinti su planais steigti Germanto regioninį parką.

Siūlomoje steigti teritorijoje yra apie 190 sodybų, į ją patenka 4 draustiniai, kuriuose yra apie 50 sodybų. Savivaldybės administracijos darbuotojai ir Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos direktorius vyko pas gyventojus ir tiesiogiai informavo apie planus steigti regioninį parką. Dauguma sutiktų gyventojų palankiai priėmė parko steigimo idėją. Aplankytos 45 sodybos, 17-oje iš jų gyventojų namuose nebuvo, tačiau jiems palikti pranešimai su visa reikiama informacija ir kontaktais.

Savivaldybės taryba pritarė šio parko steigimui ir kreipimuisi į atitinkamas institucijas su pasiūlymu, kad šis procesas būtų inicijuojamas.

Informacija apie ketinimą steigti regioninį parką ir jau atliktus žingsnius viešinta vietos spaudoje (<https://tzinios.lt/germanto-regioninio-parko-steigimas-sprendimo-svarba-nauda-rajonui/>).

GRP įsteigimas užtikrintų kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugą už Germanto valstybinio kraštovaizdžio draustinio ribų, nes šiuo metu nemaža dalis itin vertingų gamtinių teritorijų, EB svarbos buveinių, vertingų miškų yra už draustinio teritorijos. Įsteigus regioninį parką, jos taptų naujos valstybės saugomos teritorijos dalimi. Būtų tinkamai sureguliuota rekreacinė ir ūkinė veikla, teritorijų naudojimas, sukurta lankyti reikiama infrastruktūra.

Lėšas GRP planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planų) parengimo paslaugoms finansuoti (pagal preliminarą apklausą planavimui ir jo organizavimui preliminarai reikės 200 000 Eur) numatoma naudoti iš Aplinkos ministerijai patvirtintų asignavimų.

Dalis planuojamos teritorijos – 3231 ha iš 7912 (arba 40,8 proc. viso planuojamo GRP ploto) jau yra saugoma.

2359 ha preliminarus parko ploto yra „Natura 2000“ teritorijos (29,8 proc.). 1037 ha šių teritorijų (43,9 proc.) – privatūs sklypai.

Iš dabar nesaugomos teritorijos privatūs sklypai užima apie 2438,1 ha, t. y. 30,8 proc. viso planuojamo GRP ploto. Kol kas nesaugomi privatūs miškai (visų grupių) užima 1191,3 ha, t. y. 15,06 proc. viso planuojamo GRP ploto. Šiame plote nesaugomi privatūs 4 grupės miškai užima 1076,1 ha, t. y. 13,6 proc. planuojamos GRP teritorijos (beveik visi privatūs miškai neturi saugomos teritorijos statuso).

Jei miškas galėtų būti išperkamas ar mokamos kompensacijos, už 1 ha jo būtų mokama nuo 2 iki 10 tūkst. Eur (reikia pastebėti, kad miškai nėra patys geriausi – pelkės, sunkiai prieinami ir pan.).

Maksimali suma, jeigu būtų išpirkti visi privatūs miškai (1191,3 ha), – nuo 2 382 600 iki 11 913 000 Eur.

Svarbu pabrėžti, kad gali būti išperkami tik tie miškai, kurie yra „Natura 2000“ teritorijoje. Kadangi „Natura 2000“ teritorijų plotai paaiškės tik planavimo metu, tiksliau apskaičiuoti kol kas neįmanoma.

Kompensacijos už „Natura 2000“ teritorijas gali būti vidutiniškai 350 Eur už 1 ha kasmet.

Peikiami labai preliminarūs skaičiai, reali situacija paaiškėja tik planavimo metu, kai detalios įvertinamos ribos dėl vertybių apsaugos, ūkinė veikla, savininkų turimi dokumentai.

GRP planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) rengimas bus vykdomas vadovaujantis Teritorijų planavimo ir Saugomų teritorijų įstatymuose ir juos įgyvendinančiuose teisės aktuose nustatyta tvarka¹, nustatančia privalomą visų teritorijų planavimo dokumentų sprendinių viešinimo, derinimo su valstybės ir savivaldybių institucijomis, vietos bendruomenėmis procesą.

Žemės savininkams pagal Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo ir Saugomų teritorijų įstatymo nuostatas bus apskaičiuojamos kompensacijos už nuostolius, patirtus dėl ūkinės veiklos apribojimų, kai kuriais atvejais gali būti siūloma privačią žemę išpirkti. Pažymėtina, kad pagal Saugomų teritorijų įstatymą regioniniai parkai nėra vientisą aplinkosauginį režimą turinčios saugomos teritorijos, jose išskiriamos kelios funkcinio prioriteto zonos (rezervatai, draustiniai, ekologinės apsaugos zonos, ūkinės, gyvenamosios zonos, kt.), kurioms taikomos skirtingos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, todėl kompensacijų dydžiai ir suvestinis lėšų poreikis paaiškėja tik teritorijų planavimo proceso sprendinių konkretizavimo stadijoje atlikus išsamią situacijos analizę, paaiškinus, kurie privatūs žemės sklypai į kokias planuojamo GRP funkcinio

¹ Saugomų teritorijų specialiųjų planų rengimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2020 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. D1-330/VĮ-706,

prioriteto zonas patenka. Paprastai žemės ūkio paskirties žemės išpirkti nesiūloma, nes žemės ūkio veikla turi būti tęsiama siekiant išsaugoti tradicinio agrarinio kraštovaizdžio erdves, o kompensacijos žemės savininkams skiriamos atsižvelgus į tai, ar reikia nutraukti suplanuotų projektų įgyvendinimą, pakeisti šiuo metu vykdomo žemės naudojimo pobūdį. Miškų ūkio paskirties privačią žemę gali būti siūloma išpirkti, jeigu būtų teikiami pasiūlymai nustatyti naujas draustinių ar rezervatų zonas, lemiančias reikšmingus pagrindinių miško kirtimų praktikos pakeitimus arba visišką miškų ūkio veiklos nutraukimą. Kad gamtosaugos sprendiniai būtų veiksmingai įgyvendinti, gali prireikti papildomų lėšų – kompensacijoms ir žemei išpirkti, tačiau konkretesni skaičiavimai bus pateikiami kitame – parengto teritorijų planavimo dokumento (GRP planavimo schemas) teikimo derinti ir tvirtinti – etape.

Projektas atitinka Vyriausybės programą ir neprieštarauja ES teisės aktams.

Projektas tiesiogiai prisidėtų prie Europos Sąjungos žaliojo kurso veiksmo – ekosistemų ir biologinės įvairovės išsaugojimo ir atkūrimo. Šio veiksmo priemonės detalizuotos 2030 m. Biologinės įvairovės strategijoje, kurioje numatoma, kad ES turėtų būti saugoma bent 30 procentų sausumos ir 30 procentų jūrų ploto, o 10 procentų teritorijos turėtų būti taikoma griežta apsauga.

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimą Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“ Projekto notifikuoti Europos Komisijai nereikia.

Projektas antikorupciniu aspektu nevertinamas.

Projekte naujos sąvokos ir terminai neapibrėžiami.

Projekto numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliktas, nes Projektas neatitinka Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punkto reikalavimų.

Projektas teiktas derinti (TAIS Nr. 23-14243) Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Energetikos ministerijai, Finansų ministerijai, Krašto apsaugos ministerijai, Kultūros ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Susisiekimo ministerijai, Teisingumo ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Žemės ūkio ministerijai ir Telšių rajono savivaldybės administracijai. Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Energetikos ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Susisiekimo ministerija, Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija ir Žemės ūkio ministerija Projektą suderino be pastabų. Finansų ministerija, Kultūros ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Telšių rajono savivaldybės administracija pastabų ar pasiūlymų dėl Projekto nepateikė.

Projektą parengė Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos politikos grupės (vadovas – Algirdas Klimavičius, mob. 8 686 17 295, el. p. algirdas.klimavicius@am.lt; vyresnysis patarėjas –

Džiugas Anuškevičius, mob. 8 695 60 686, el. p. dziugas.anuskevicius@am.lt) vyr. specialistė Kristina Kavaliauskaitė (mob. 8 696 75 629, el. p. kristina.kavaliauskaite@am.lt) ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos (direktorė – Agnė Jasinavičiūtė, mob. 8 659 63 295, el. p. agne.jasnaviciute@vstt.lt) vyr. specialistė Laima Dabregaitė (mob. 8 659 62 909, el. p. laima.dabregaite@vstt.lt).

PRIDEDAMA. Projektas, 1 lapas.

Aplinkos ministras

Simonas Gentvilas

L. Dabregaitė, mob. 8 659 62909, el. p. laima.dabregaite@vstt.lt